

РЕЙТИНГ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ НАЙБІЛЬШИХ ПЕРЕСТРАХОВИКІВ СВІТУ

У статті розглянуто рейтинг фінансової стійкості найбільших перестраховиків світу. Розкрито сутність функціонування перестрахового ринку світу та способи взаємодії ринків різних країн.

Ключові слова: перестраховування, рейтинг страхової компанії, страхові ризики, паспорт – ліцензія, сек'юритизація.

В статье рассматривается рейтинг финансовой стойкости крупнейших перестраховиков мира. Разкрыта суть функционирования перестрахового рынка мира и способы взаимодействия рынков разных стран.

Ключевые слова: перестрахование, рейтинг страховой компании, страховые риски, паспорт – лицензия, секьютеризация.

The article examines financial stability of the world's largest reinsurers. The essence functioning of the reinsurance market of the world and how the interaction of markets in different countries.

Keywords: reinsurance, rating insurance companies, insurance risks, passport – license, securitization.

Постановка проблеми. Перестраховування є найважливішим сегментом міжнародного ринку страхування. Виникнення перестраховування як системи перерозподілу страхових ризиків і збитків було історично обумовлене

розвитком світового господарства, появою нових об'єктів страхування та пошуком страховиками нових форм і методів їх страхового захисту на якісно новій фінансовій основі. Страхові компанії здатні виконувати свої

© Прокоф'єва О., 2012

безпосередні функції лише за умови створення багаторівневої системи страхового захисту, яка неможлива без застосування перестрахування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок в розвиток перестрахування зробили українські вчені – В.Д.Базилевич, Р.В.Пікус, О.Д.Заруба, М.С.Клапків, С.С.Осадець та російські вчені – К.Г. Воблий, І.Т.Балабанов, Ю.М.Журавльов, М.Г.Каминкіна, Є.В.Коломін, А.І.Корчевська, В.К.Райхер, В.А.Сухов, К.Є.Турбіна, Т.А.Федорова, В.В.Шахов, Р.Т.Юлдашев. Серед західних вчених-економістів можна виокремити праці: Д.Бланда, К.Бурроу, Д.Гауера, Л.Гератеволья, М.Гросмана, Дж.Макензи, А.Манеса, Р.Меркіна, К.Пфайффера, Д.Хемптона.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження рейтингу фінансової стійкості найбільших перестраховиків світу в умовах економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерні тенденції останніх років в сфері міжнародного страхування: послаблення державного регулювання, відкриття доступу на нові ринки активізували появу нових страхових і перестраховувальних компаній і збільшили конкуренцію як між традиційними учасниками ринку, так і між ними і "новачками". Тому в умовах нової структури світового страхового ринку компанії вбачають свій розвиток в провадженні процесу концентрації, тобто злиття і поглинання "продавців" страхових послуг.

За період 2008–2009 рр. на світовому страховому ринку здійснено угод зі злиття та поглинання на суму більше ніж 32 млрд. дол. США. Найбільшою на ринку M&A у 2009 р. була операція з купівлі компанії Paris Re Holding Ltd (Бермудські острови) швейцарським страховиком Partner Re Ltd за 2 081,3 млн. дол. США. У 2010 р. була підписана безпрецедентна угода між MetLife Ltd та American Life Insurance Company (ALICO) з придбанням останньої за 15,5 млрд дол. США. Це означає, що MetLife Ltd охопить майже 90 млн. клієнтів у більше ніж 60 країнах світу та об'єднає близько 70 тис. співробітників.

Приведені масштаби укладених угод, примушують замислитись над їх причинами. До них можна віднести наступні:

- перенасичення ринку, тобто поява великої кількості учасників ринку і жорстка конкуренція між ними;
- потреба у розвитку шляхом отримання "чужого" сегменту ринка;
- бажання підняти свій рейтинг за рахунок фінансово стійкого партнера;
- наявність крупного капіталу, особливо в перестрахованні, оскільки цеденти обираючи перестраховика, зважають, як правило, на розмір його капіталу;
- прагнення розширити географію своєї діяльності як базу страхового портфеля і відповідно максимально зменшити ризик;
- бажання зменшити витрати на ведення справи, що є головною економічною передумовою монополізації будь-якої галузі;
- бажання перестраховувальних товариств придбати компанії по прямому страхуванню, як гарантію своєї стабільності.

На сучасному перестраховувальному ринку діють стійкі центри перестрахування: США, Центральна Європа, включаючи Лллойд та Бермуди, які за оцінками експертів акумулюють близько 10% перестраховувальної премії у світі і з середини 90-х років вважаються новим міжнародним центром перестраховувальних операцій.

На міжнародних розвинених страхових ринках сьогодні спостерігаються зміни в полі діяльності і в структурі галузі страхування, відбувається процес концентрації страхових і перестраховувальних компаній. Так, якщо в 1980 році п'ять найкрупніших перестраховиків контролювали 21% світового ринку перестрахування загальних видів страхування (біля 90 млрд. дол.), то в кінці 2005 року на п'ять найкрупніших перестраховиків припало вже 38% (біля 125 млрд. дол.).

Слід зазначити, що географічна диверсифікація при перестрахованні ризиків є сьогодні найважливішим. І підтвердженням тому терористичні акти в США від 11 вересня 2001 року. Більше ніж 100 страховиків світу приймали участь у виплатах відшкодування. Збитки оцінюються від 40 до 70 млрд. доларів. Після актів тероризму страховики у всьому світі значно обмежили страхування і перестраховування ризиків тероризму. Сьогодні ризик тероризму можна застрахувати на міжнародному ринку за ставкою до 5% від страхової суми [3]. В таких країнах як Великобританія, ЮАР, Ізраїль, де часто виникають терористичні акти, в покритті збитків приймає участь держава. Страхові і перестраховувальні компанії прийшли до висновку, що держава повинна стати "страховиком останньої інстанції". В Європі також розглядаються варіанти застосування приватних та державних ресурсів для покриття ризиків тероризму.

Ще однією характерною особливістю на міжнародному ринку перестрахування є процес зближення, стандартизації умов здійснення перестраховувальних операцій. В Європейському співтоваристві (ЄС) існує єдина система регулювання ринку прямого страхування і поки ще відсутня гармонійна система регулювання перестраховувальних операцій. У зв'язку з цим, національні асоціації страховиків Німеччини і Британії пропонують створити систему регулювання сектору перестрахування. Даний проект передбачає стандартизацію ліцензійних вимог до перестраховиків і створення інституту Єдиного паспорту перестраховика.

Головна мета такого проекту на європейському рівні – створити єдині вимоги до здійснення перестраховувальної діяльності, які є схожими з вимогами, що встановлені Третьою Директивою ЄС для прямих страховиків. Така стандартизація умов дозволить всім страховикам Євросоюзу працювати на основі єдиної ліцензії і не створювати дочірні фірми. Головною метою проекту на міжнародному рівні є створення регулюючої системи, яка дозволить всім перестраховикам в світі через призначення національних ліцензій функціонувати на страховому ринку будь-якої країни, не вступаючи у протиріччя з національними обмеженнями.

Прагнення перестраховиків Європи виходити на будь-який ринок на основі єдиного паспорту-ліцензії має чисто фінансову основу. Цикл розвитку європейського страхового ринку і ринків Латинської Америки, Азії (а саме на ці ринки орієнтовані перестраховики) не співпадають. Попит на страхові і перестраховувальні операції в цих регіонах особливо високий, в порівнянні з Європою. Так, за оцінками спеціалістів, страховий ринок Бразилії (загальний збір страхової премії складає близько 17,0 млрд. дол.) має значні перспективи розвитку з стійкими темпами росту від 15 до 30% у рік.

За вищезазначеним проектом для отримання єдиного паспорту-ліцензії перестраховики повинні відповідати вимогам щодо: правової форми створення перестраховика, встановленого мінімального рівня платоспроможності перестраховика, формування страхових резе-

рів перестраховиків, рівня менеджменту компанії, умов звітності органам страхового нагляду країни.

На наш погляд, прагнення Європи до уніфікації вимог у сфері перестраховування – це ще один із проявів тенденції глобалізації в сфері фінансових послуг.

Одним із нововведень останнього десятиліття ХХ століття є альтернативне перестраховування, або альтернативне управління ризиком. Це широкий спектр способів перерозподілу фінансового і страхового ризиків, пов'язаних з діяльністю страхових організацій, які відрізняються за рядом ознак від традиційних видів страхування.

Одним із основних напрямів альтернативного перестраховування можна вважати сек'юритизацію зобов'язань за договорами страхування і перестраховування. В сучасному світовому господарстві сек'юритизацію мож-

на вважати ще одним проявом взаємопроникнення страхового і фондового капіталу. Перші такі угоди були здійснені в 1996 році і стали досить поширеними в 2000-2005 роках.

Передумовою для появи нової концепції управління страховими ризиками (сек'юритизації) вважають настання масових збитків в результаті стихійного лиха, катастроф. Наприклад, в 1992 році внаслідок урагану Ендрю збанкрутіли 63 страхові компанії США. За період з 1989-1995 роки в США наслідки стихійних випадків, катастроф були оцінені в 75 млрд. дол. Даний показник значно перевищує розміри збитків за 1956-1988 роки. Отже, відбувається збільшення циклічності катастрофічних подій, і не лише в Америці. Такі тенденції характерні для Європи та Азії [1].

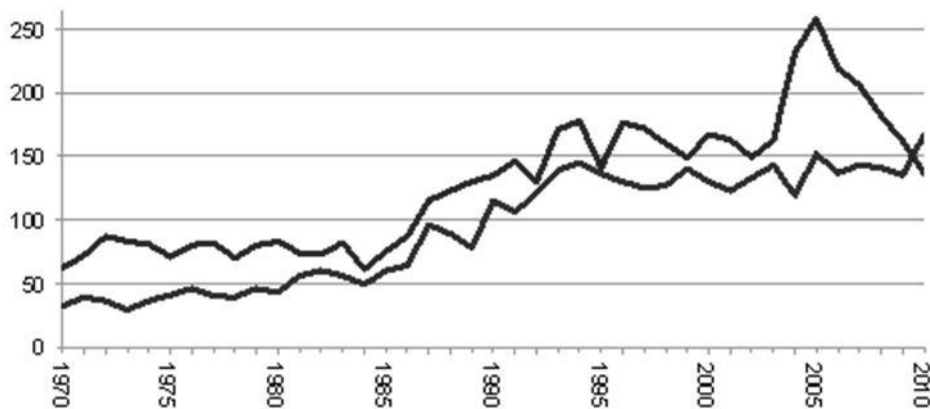

Рис.1. Статистика стихійних явищ і катастроф в 1970-2010 рр.

Величезні збитки за катастрофічними випадками останніх років призводять до підвищення попиту на послуги перестраховувальних товариств. Цей фактор, а також збільшення імовірності настання катастрофічних

подій зумовили збільшення ціни на перестраховування. Дана ситуація обумовила необхідність пошуку більш ефективних механізмів передачі страхового ризику.

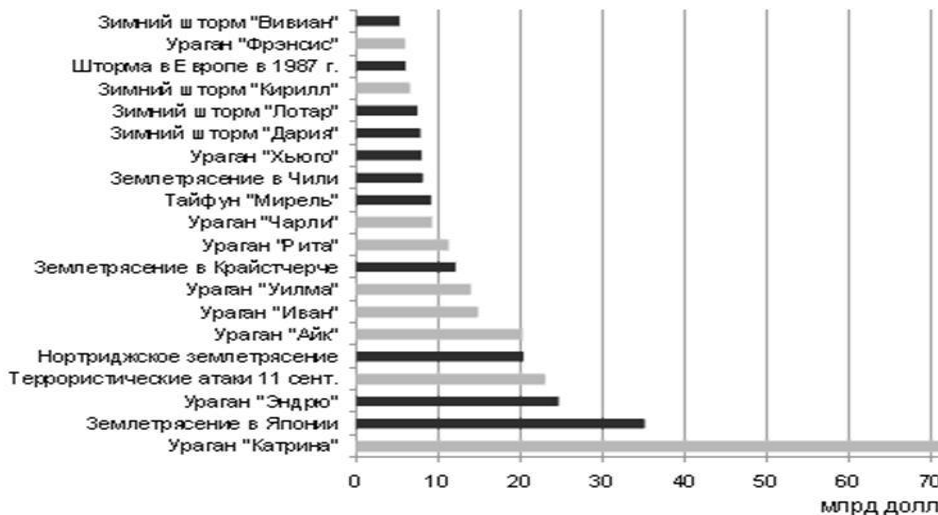

Рис. 2. Найбільші страхові виплати після 1970 року

Під сек'юритизацією страхових (перестраховувальних) зобов'язань розуміють випуск страховими (перестраховувальними) компаніями цінних паперів з метою залучення додаткового капіталу для передачі ризику, пов'язаного з виникненням катастрофічних збитків за укладеними договорами страхування. З 1996 року було укладено більше 30 угод на загальну суму більше, ніж

4,9 млрд. дол. На міжнародному ринку такі цінні папери називають CAT – облігації (CAT-bonds). Обслуговування позики здійснюється з 2-х джерел: за рахунок внесків страхувальників, надходження яких інвестуються в цінні папери; за рахунок розміщення коштів, які отримані в результаті розміщення облігації.

На світовому ринку крім вищезазначених тенденцій відбувається процес інтеграції, як у сфері господарського життя взагалі, так і в страховій галузі. Інтеграція – це зближення і поступове об'єднання процесу відтворення в окремих галузях народного господарства, в фінансово-кредитній сфері, торговій і т. далі.

Економічна інтеграція досягла найбільш розвинутих форм у Західній Європі, вона зумовлена ідентичністю економічних структур цих країн, приблизно однаковим рівнем розвитку продуктивних сил.

З переходом до ринкової економіки створення нових страхових ринків в країнах Східної Європи: Росії, України, Білорусії, Литви, Латвії, Естонії, Молдови відбувається у важких умовах: висока інфляція, відсутність у суспільстві довіри до фінансових структур, соціальна незахищеність населення. Можливих шляхів подальшого розвитку країн Східної Європи, може бути кілька: самостійний, разом з Європейським Союзом, регіональне співробітництво між цими країнами.

Економічна самостійність, замкненість кожної окремої країни має ряд негативних наслідків, основні з них такі: відставання від передових процесів, недостатність капіталу, місткості замкнених страхових ринків, стабілізація показників росту страховиків на найнижчому рівні [4].

Альтернативний варіант інтеграція з Європейським співтовариством. Однак переговори ряду країн Центральної і Східної Європи доводять, що не завжди інтереси країн-вступників до ЄС співпадають з інтересами Євросоюзу.

В процесі інтеграції вітчизняного страхового і пере-страховувального ринків у світовий страховий ринок, на наш погляд, необхідно враховувати досвід інших країн, переваги і недоліки. Не можна не відзначити проблему іншого менталітету, інших ділових стратегій у зв'язках вітчизняних страховиків з іноземними партнерами.

Висновки з даного дослідження. Тому процес відкриття вітчизняного страхового ринку повинен бути поступовим і регульованим. Як свідчить світовий досвід, конкурентна боротьба з іноземними партнерами може призвести до банкрутств вітчизняних страховиків. Виживання національних страхових компаній стане можливим лише за рахунок: викупів, злиття або захвату і надання послуг обраній категорії клієнтів. А процеси глобалізації, концентрації, які відбуваються на міжнародному страховому ринку не вирішать наших проблем, а навпаки швидше відсунуть нас на другий план, приведуть до більшої залежності від міжнародних концернів, які реалізують лише власні, далекі від наших, інтереси. Для того щоб співробітництво між країнами Східної Європи, іншими міжнародними ринками було можливе, виникає об'єктивна необхідність у вдосконаленні законодавчого забезпечення страхування і перестрахування.

1. Вимоги до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків – нерезидентів. Затверджені постановою Кабінету Міністрів України №1640 від 15 жовтня 2003 року. // Україна – business. – 2003. – №43, 21-28 жовтня. 2. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР // Верховна Рада України. [www.rada.gov.ua]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> 3. Коваленко И. Перестрахование и мировой страховой рынок после 11 сентября 2001 года // Финансовые услуги. – 2002. – №7-8. – ст. 54-55. 4. Сайт про страхування. – Режим доступу: <http://www.forinsurer.com>